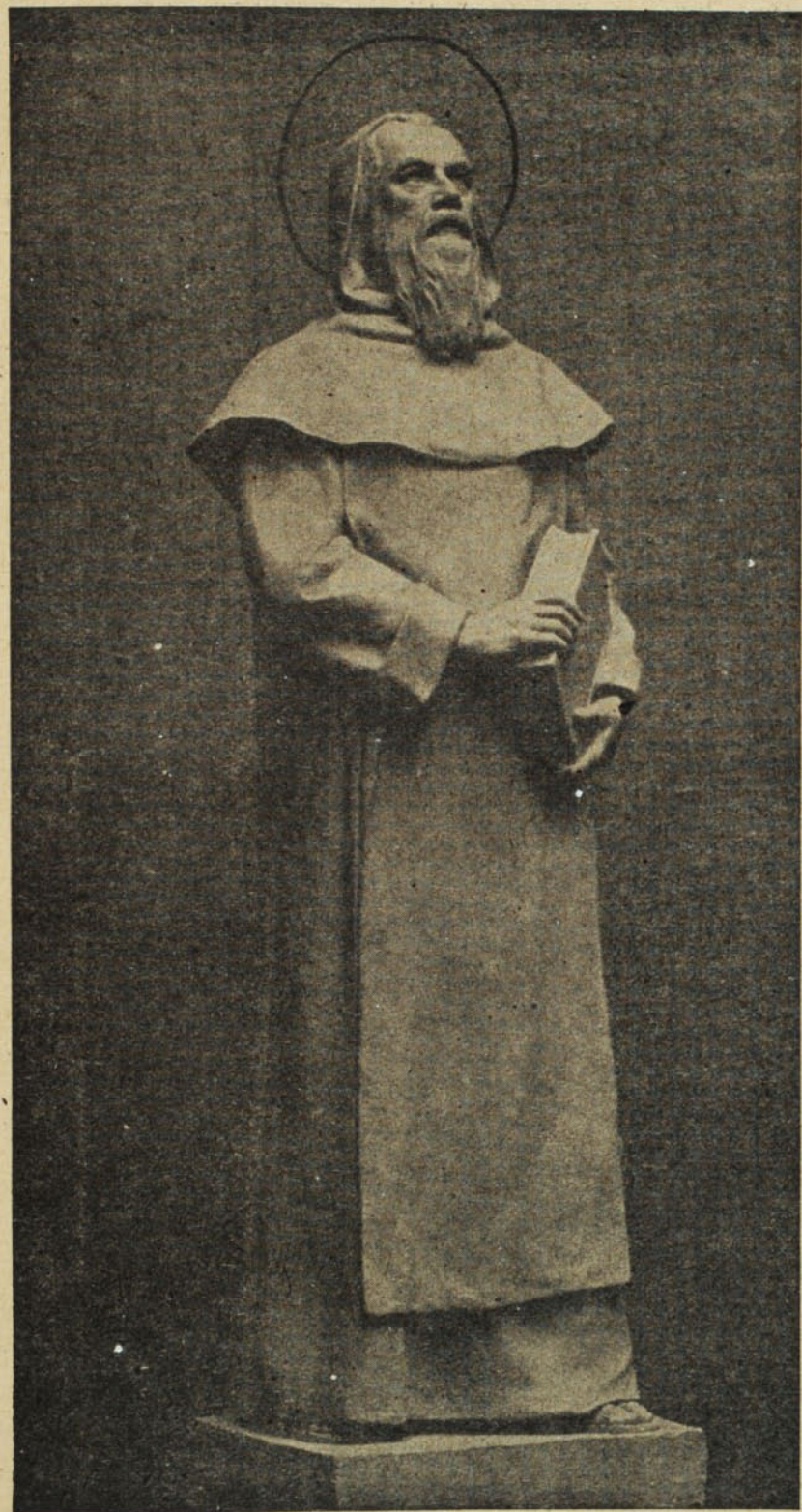

A FEHÉR BARÁT

Vastagh Éva: Boldog Özséb

A PÁLOSREND ÉVNEGYEDES ÉRTESITŐJE

TARTALOM:

Magyar Bálint: Át kell adnom egy ós történetet! — Dr. Margittay Rikárd: A salzföldi kolostor éjféli miséje — Dr. Dobák Ferenc: Az egyetlen magyar eredetű szerzetesrend — Dr. Parsch Pius: Hallgatás a liturgikus magatartás előfeltétele — Fráter Jácint: Új könyörgések — Bárány Schrodner Attila dr.: Remete Szent Pál életműve hazánkban — Pariss Pál: A máriavölgyi csodaforrás — Ifj. Győrffy Gábor: Gloria in excelsis Deo! — Otto Karrer: Kegyelem — Imádság — Munka — Beküldött könyvek — Pálos krónika

A FEHÉR BARÁT

Megjelenik március, június, szeptember és december hónapokban.

A PÁLOSREND ÉRTESITŐJE
ÉVI ELŐFIZETÉSI ÁRA 1.20 PENGŐ

Felelős szerkesztő és kiadó a Pálosrend képviselőjében:
BARANYAY LAJOS, p. prelátus. Szerkeszti és kiadja a Rend megbízásából: P. GYÉRESSY ÁGOSTON, pálos. SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Budapest, XI. ker., PÁLOS KOLOSTOR. Telefon: 468—550. Csekszám: 48004.

Rendi és főegyházmegyei jóváhagyással.

SUMONYI
TÓGAZDASÁG
HALKERESKEDÉSE

Budapest, IX., 1. számú Központi Vásárcsarnok.

Legelősből alumínium érmek, szobrok, szentképek, keresztetek, térdeplők

WEISZ FRIGYES

kegytárgyüzletében Budapest, IV., Ferenciek-tere 3—4. szám.

69 éves katolikus cég!

KEGYTÁRGYAK, ZÁSZLÓK

OBERBAUER A. UTÓDA

Magyarország legrégebbi templomberendező és zászlókészítő vállalatánál.

Budapest, IV. ker., Váci-utca 41. szám.

Alapítási év 1863.

Telefon: 183-344.

Az influenza és rheuma szuverén gyógyszere a

CAUSYH-TABLETTA

Cyclohexatrienpyridinsulfosavas-pyrazolonszármazék

TERNAJGÓ-GYÓGYSZERTÁR

Szent Gellért gyógyfürdő.

BAROSS RÁDIÓNÁL:

villanszerelési cikkek, rádiók, vill. háztartási cikkek. TURUL izzólámpa lerakat.

VIII., Baross-utca 48. sz.

Telefon: 131-219.

Mindennemű templomberendezés, Miseruhák. Zászlók. Javítások. Gyertya. Mécsolaj.

BITTNER ÉS TÁRSA

Budapest, IV., Prohászka Ottokár-utca 8. sz.

Telefon: 183-357.

Megbízható beszerzési forrás:

KÖZTISZTVISELŐK SZÖVETKEZETE

150 áruháza az országban.

Alakult 1892-ben.

Képeslapok, felajánlási gyertyák, szép imakönyvek:

a Sziklatemplom kegytárgyüzletében.

Át kell adnom egy ős történetet!

Irta: Magyar Bálint

(A visszatért pálosok atyja, Boldog Özséb szellemének)

A történet igézete,
hogy régi, még majdnem mese.
Napkeletig vezet a nyom:
hindu virág, úgy gondolom.

Átplántálták valamikor,
nem tudni, ki — nem tudni, hol.
Új szinképe már bibliás:
magányra- és böjtre-hívás.

Mondják: Özséb írt könyveket,
de az irat-kincs elveszett.
Az ösvisszhang még visszatér,
s itt tán annak egy szava kél.

Úgy mondom el, ahogy reám
böjtös asszony, ősz nagyanyám
hagyta... Én is fehéredem,
átadni most kell énnekem.

Átadom a szerzeten át,
mely a visszatért nagy család.
Imádkozom buzgón elébb:
Éljen benne Boldog Özséb!

*

A történet ez: Ég a nap,
tér, lég, fű, fa hajlonganak.
Már van tűz, hold s «halál» neven,
van enyésztlő és éh-elem.

Ekkor embert alkot az Úr.
Áll az, de még hangtalanul.
«Tegyük élő, ép emberré!» —
Szól Ő — s azok: «Menjünk belé!»

Szemére hull a nap (a fény)
s lát, «világ» gyúl a két tekén.
Hold szívébe s azon belül
hangulatá, kedvé derül.

Az illattal átítatott
levegő az orrba hatott.
Tér a fület szállotta meg
s ott a hallás csodája lett.

Tűz a nyelven helyezkedik,
ott szóvá lesz: zeng, lelkesít.
A fű hajnak a fejre gyúl,
a fa (háncs) mint bőr ráterül.

A halál is keres kaput; —
keres, talál: a hasba jut.
Éhséget kelt; titka titok:
szakadatlan emészteni fog!

*

A történet hindu, pogány:
Éh-elem úr test-trónusán!
Az éh, mint úr, míg él a test
s mint halál majd a — holt felett.

Az éh kér, a halál emészt,
szolgáik a szem, láb, a kéz.
Minden az éhért gyúl, ha van,
csak a halál zavartalan.

Az ember azt számítja, hogy
már elég volt, fáj a dolog,
ő megáll; tett-vett eleget
és többet már úgy sem tehet.

A hajszálak lehullanak,
nem néz a szem (éjt látna csak!)
A bőr (a háncs) megmerevül,
illat (a lég) messze kerül.

A tér — kitér: nem hall a fül,
tűz ellobog, a szó kihül.
Elhagy a kedv, a hold-ara,
a szív meleg fényugara.

Azt hiszi, ha most vége lesz:
Halálnak is halála ez.
Kacag az (mi sírunk. — Titok!)
Mi megyünk, ő maradni fog!

Ha lehull s már nem gyűjt a kar,
étket a száj már nem akar:
az akkor is ott bent marad,
neki a holt is jó falat.

S az ételért mennyi halál
úgy is, hogy még a napsugár
a szemben s a fülben a hang
s a tér, lég, még hajlonganak!

Utunk, örök utunk mi szép,
de téveteleg lábunk lelép
bársonyára mérges fűnek:
nincs ereje az eskünek!

Mindent tudok, átgondolok,
jó is, rossz is minden dolog,
még rózsán is vércsepp színe,
hány tilos éh visz messzire!

Kacagj, halál, kacaghatod
szülőd, egyben bús magzatod:
a milliót (mert párja lett
annak, ki a tanyád: a test!)

*

Remete-lak, szentelt magány.
Özséb él a szegény tanyán.
Mesés Kelet fia, ma pap,
imádkozó, mély, hallgatag.

A remetekunyhó előtt
kereszt, félig előre dőlt.
Oh mennyiszer s hogy fogta át,
vonta karja e drága fát.

Hányszor látta a másikat,
hol megszűnt az ósáhitat,
az ártatlan első ima,
hányszor kellett hallania,

mint Ádámnak: «Im a gyümölcs,
edd, nagy lész, ha éhet betöltsz;
halhatatlan, örök leszel» . . .
S ezen bukott az élet ell

Hányszor nézte bánatoson,
hogy a fák közt árnyék oson:
Ádám árnya, aki — Özséb,
az, aki volt régen, elébb!

Az éh s a dics, fény vágya is,
ami elmél, szemet vakít,
szolgává tesz: «Engem szeress!» . . .
S a lemondás mily gyenge nesz!

Nem hallják meg, amit kivallsz,
amit titkolsz: az hangzik, az;
a tömjént, a várt illatot,
ha elérted: nem szívhatod!

Hiába zsír, hiába szesz
az életünk: halála lesz.
Felőled egy sugár ha száll,
mögötted már száz is az árny!

Ami szépség az életé,
visszük, hordjuk a sír felé
s ki álmodott és párja lett:
millió jaj s ő hallja ezt!

*

Tudós, szent pap Kelet fia,
Özséb; hittel kell vallnia,
hogy az, mi mindent megzavart:
a legjobban tán a — magyart.

Mi mindennek átkot jelent:
az éh, a szomj, a felleget
kergető vágy: most is vadul
bennünk, bárha Krisztus az Úr!

Csak éh az éh és szomj a szomj!
Nagy áldomás, lakodalom!
A szegénynek kunyhó, magány,
minden jó az Úr asztalán!

Özséb erről irt könyveket,
Kelet-nyelvű színeseket,
erős visszhang, beszél, beszél,
hétszáz éves; ma visszatér!

Úgy mondtam el, ahogy reám
böjtös asszony, ősz nagyanyám
hagyta . . . Én is fehéredem,
elvinni nem szabad nekem!

S itt hagyom a szerzetten át,
mely a megtért Pálos-család!
Imádkozom buzgón elébb:
Éljen köztünk Boldog Özséb!

1941, Szaniszló (plébániaterületén egykor pálos
kolostor volt).

A salzföldi kolostor éjféli miséje¹

Írta: Dr. Margittay Rikárd

... Schol az úton ember nem járt, a nagy-kiterjedésű szőlőkertek mélyén hallgató vil-lák is némák voltak, egy völgykatlan alján voltunk, ahol nem igen lehetett kifelé tájé-kozódni. Ekkor találoztunk kapóra Józsa urammal, aki azután útbaigazított. Előbb átvezetett a patak jobbpartjára, ahol egy mély vízmosás árka kezdődött s biztatott, hogy e köves árokban csak haladjunk min-dig feljebb, balfelé, egy magas jegenyefa irányában, mely a hegygerincről ide látszik, ott azután a túlsó völgybe kell leereszkedni s onnan már közel van a rom...

A vízmosás mentén csakugyan fel is ér-tünk körülbelül félórás kapaszkodás után egy fenssíkra, melynek sziklás tetején valóságos szederbokor-dzsungel fogadott... A fenn-síkról letekintve, balról csak végnélküli er-dőt láttunk magunk alatt, jobbról pedig a káli medence teknőjét, melynek peremén egymás mellett fehérlettek Salföld, Kékkút, a három Dörgicse, távolabb Köveskál-lerházai és templomtornyai. Kolostorrom-nak azonban semmi nyoma. A gyönyörű ki-látást nyújtó sziklatetőről mégis egy fehér út látszott, mely Salföld község felől köze-ledett az erdőhöz s irányából ítélve, bizo-nyára a Balatonhoz vezetett.

Elhatároztuk, hogy leereszkedünk erre az útra s valahol majd csak kiérünk rajta em-berlakta tanya közelébe. Óvatosan szálltunk mind lejjebb a síkos, füves hegyoldalban s az igen szép, ritkás, sejtelmes fényű erdőbe mind mélyebbre hatolva, először egy hosszú itatóvályukkal ellátott s fakorlással körülvett csordakútra akadtunk, mellette hatalmas, faragott kövekből épített akolra, majd tovább, az erdő áhitatos csendjében, egy mesterségesnek látszó jobboldali emelkedé-
sen — végre megpillantottuk a templom s mellette a kolostor impozáns romjait.

A romokat körüljárva, láttuk, hogy a templomnak még mind a négy fala áll, bol-tozata már beomlott; a hajóban s a szen-télyben, úgy mint a templomon kívül is, magas fák nőttek és így akadályozzák a fényképezést. A bejárati kapu egyik sarkát is elhordták már, úgy látszik, az akol épí-téséhez, miáltal az északi fal leomlással fe-

¹ Örömmel közöljük egy részletét a *Balaton* *Kurir* 1941 január 30-i számában megjelent értékes cikknek, mely egyik legrégebb kolostorunkról szól.

nyezet. A gótstilű, szép lóherediszes abla-kok azonban még a déli falon megvannak s a támpillérek is állanak. Úgyszinén az észak felé hozzáépített kolostor alapfalai is láthatók számos gödör közepette, melyeket valószínűleg a kincssásók szerszámai mélyi-tettek.

Különös, hogy Békefi Remig, a balaton-

Lu-Hung-nien: «Nagy örömet hirdetek nektek».

melléki várakról és templomokról írt nagy-szabású művében azt mondja, hogy okleve-les nyomra nem talált e templomot illetően és csak feltételezi, hogy az a pálosoké volt. Pedig annak maradványai elég tekintélye-
sek. Sógorom mérnöki becslése szerint a templomrom hossza kb. 25 méter, széles-sége 8—9 méter, magassága még ma is 7—8 méter. Egyetlen oklevél vonatkozhat csak rá és pedig Péter veszprémi olvasó-kanonoknak egy 1307-ből maradt birtokba-vételt jelző irata, mely a kőuti (ma Kék-kút) Szent Mária Magdolnáról nevezett pálos

kolostorról szól. Ugyanez nyert 1475-ben búcsúengedélyt is István bíborostól. Aszajhagyomány szerint a rom «vörösbarátok» kolostora volt és csak 1830 táján jutott pusztulásra, midőn a földbirtokos gyulaszegi Csigó család köveit építkezésre szedette széjjel. A többit azután elvégezte az idő és a kincskeresők ásója.

Ma általában salföldi romnak nevezik, bár helytelenül, mivel a mai Salföld község Almádi mellett az egyedüli, mely az ötven balatonmenti helység között a «legfiatalabb», azaz csak a mohácsi vész után keletkezett. Érdekes megjegyezni, hogy magának Salföldnek a neve is bizonytalan eredetű. Egyesek «Havasalföld» rövidítésének tartják (Pesthy), mások Saul földje név összevonásának, amennyiben 1385-ben Kőkuti Saul nevű nemes ember fiainak birtoka volt. Mindenesetre a zalai Balaton-partnak Ecsér mellett egyik legszebb templomromja és Isten ellen való véték annak teljes pusztulását tétlenül nézni az illetékes köröknek, sőt — mint hallottuk — köveit újabb gazdasági épületek emelésére kívánja a közeljövőben felhasználni a jelenlegi birtokos is.

És itt térek vissza Józsa uramnak cikkem elején említett látogatására. Ő ugyanis látva, hogy ilyesmik iránt érdeklődöm, mindent elmesélt, amit csak tudott e vidék érdekességeiről. Mindezt felülmúlta azonban az a történet, amiről mostani látogatása alkalmával beszámolt. Persze, előrebozsájtom, hogy nem hiszek a kísértetekben s a szíves olvasóra bízom, mit higgyen el bátyámuram előadásából. Azért keresett fel ugyanis, hogy elmondja karácsonyéjszakai kalandját, mely vele a salföldi erdőben most történt, hogy esetleg «tegyem ki az ujságba».

A kisörsi szőlőhegyből hazafelé tartva, eltévedt ugyanis a sötétben s már éjféltre járt az idő, amikor a kolostorrom közelébe ért. Feltűnt neki, hogy valami különös, derengő világosság fényeskedik a fák között s mintha belülről égő gyertyák fénye rajzolta volna a falak árnyékát a hóra. A szentély felől halk csengetyűszó hallatszott s különös árnyékok imbolyogtak a fénysávok között. Ő megrettenve húzódott egy vastag fa törzse mögé s akkor látta, hogy a havas erdő éjszakájában nyulak és őzek állanak a világos templomajtó előtt s a madarak, melyek a kitört ablakívek párkányain fészkeltek, nyugtalanul, felriasztva röpdöstek ide-oda. Bent a templomban pedig, ahol mintha még a régi padok meglettek volna, régi, száz év előtti ruhákba öltözött embereket látott, ráncos, hamuszínű arccal. Az oltár előtt szakállas, fehércámzsás barát misézett, akihez egy előkelőnek látszó úriember közben

mindig oda-odaszólt: «Ámen, Gáspár atya, ámen...» És csodák csodája, Józsa felismerte benne a száz év előtt elhunyt Csigó uraságot, akiről a nagyapja annyit mesélt neki és aki a templom köveit széthordatta. Józsa megesküszik rá, hogy ezt a bűnét kell most jóvátennie a volt földesúrnak azzal, hogy karácsony éjszakájakor ki kell szállnia sírjából s el kell mennie az éjféli misére, amelyet bizonyos Gáspár atya mond el ott...

Őszintén megvallom, hogy előbb csak mosolyogtam ezen az elbeszélésen, de mikor azután eszembe jutott, hogy a magyarországi pálos szerzetesrend utolsó tagját, mint ismeretes, csakugyan Kristóffy Gáspárnak hívták s 1845 körül halt meg, kezdett a dolog előttem is különösebb színben feltűnni...

Az egyetlen magyar eredetű szerzetesrend¹

Irtá: Dr. Dobák Ferenc

A magyar Pálos rend a remeteségből fejlődött, mint általában szerzetesi intézmény. A kegyetlen római üldözések idején Kr. u. 250 táján sok keresztény menekült az egyiptomi pusztába, ahol imádság és önsanyargatás között töltötték napjaikat. Ilyen remete volt thébai Szent Pál, aki gazdag keresztény családnak a gyermeke volt és szüleinek halála után sógora, aki nagy vagyonára pályázott, fel akarta jelenteni a római hatóságoknál. Szent Pál megúnta az állandó fenyegetést és lemondott minden vagyonáról és Isten szolgálatára szentelve életét, az egyiptomi sivatag egyik sziklabarlangjába vonult és mindenki előtt titkolt szemlélődő és jámbor életet élt. Híre mégis eljutott a falvakba és városokba és másokat is buzdított remeteéletre.

Azok a remetek, akik Szent Pál sivatagi magánya környékén letelepedtek, Pál módjára élőknek, Pálosoknak nevezték magukat. 113 éves korában halt meg Szent Pál és halálának 1600-ik évfordulóját január 15-én ünnepli az Egyház és a remeteéletben késő utódai, a magyar Pálosok.

A tatárjárás utáni időkben a borzalom és rémület látása után a megmaradt magyarság színe-java Istenhez menekült és sokan léptek szerzetesi pályára. A kolostorok jámboreletű főurakkal teltek meg és voltak közöttük olyanok is, akik kerülték az embereket, nem akarták látni a feldúlt városokat, az üszkös házakat. Ezek a Bakony, Pilis és a Mecsek magányába menekültek. A XIII-ik század így lett a szerzetesi élet virágzásának ideje és hazánkban is alakult Pilis

¹ Mielőtt Remete Szent Pál jubileumi évünket lezárnánk, itt közöljük Dr. Dobák Ferenc főorvos rádióelőadását, melyet ez év január 15-én d. e. 10.45-kor I. hullámhosszon közvetítettek.

hegyén lakó remetékből egy szerzetesrend, amely a magyar nemzeti szellemnek lett hordozójává.

1250-ben Özséb esztergomi kanonok összegyűjtötte a Pilis hegyén szerteszét lakó remetéket, akikből a pálos szerzetet alakította.

Boldog Özséb nemes szülőktől származott, a magányt és a természetet szerető ember volt.

A nagy nemzeti csapás után ő is belépett a remeték közé és egy éjjeli virrasztás közben apró lángocskákat látott kigyulladni az erdőben, amelyek egymás felé siettek és hatalmas tűzgolyóvá olvadtak össze. Ez a látvány azt a gondolatot keltette benne, hogy a külön élő remetét egy közös életre gyűjtse össze. Remete társaival együtt kolostort és templomot építettek és így lett Boldog Özséb esztergomi kanonok a magyar Pálos remeték vezetője és később a Pálosrend megszervezője.

Az új rend a remeteélet megalapítójáról, Szent Pálról nevezte el magát. Nem csatlakozott a kolduló rendekhez és rövid idő alatt nagy tekintélyt és népszerűséget vívott ki magának. A XIII. században már 22 kolostor alakult. A XIV. században kb. 160, amelyből Magyarországon 80, Németországban 16, Portugáliában 15, Szlavóniában, Lengyelországban, Istriában, Horvátországban 8–10 kolostor.

Királyaink igen nagyra becsülték a jámboréletű és tudós szerzeteseket és nagy királyaink voltak a szerzetnek jótevői és barátai. IV. Béla vadászatai alkalmával gyakran vendége volt a pilisi kolostornak. Anjou királyaink, Róbert Károly és Nagy Lajos alatt érte el a rend első virágzását. Nagy Lajos alapította a Bonfini által is megcsodált, jelenleg is fennálló hontmegyei márianosztrai kolostort (jelenleg női fogház). Nagy Lajos létesítette a sátoraljaújhelyi kolostort, amely ma Piarista-gimnázium. Nagy Lajos király nádora alapította a híres sajlódi kolostort, amely Miskolctól délre a Sajó partján fekszik. A sajlódi kolostornak volt a perjele Martinuz Fráter György, aki a Pálosrend egyik büszkesége volt. Fráter György régi horvát úri családból származott. 1506-ban lépett be a Pálosrendbe és hamarosan a kolostor perjelévé választották. A rendkívül élesesű és kiváló tájékozódó képességű szerzetest diplomáciai megbízással gyakran küldték Lengyelországba, a híres censtochowai kolostorba. Fráter György váradi püspök, később esztergomi érsek és bíboros lett, majd a mohácsi vész után Tiszántúl és egész Erdély kormányzójává választották. Mint Erdély kormányzóját érte a gyilkosok töre, amely hazájáért lángoló életét kioltotta.

A mohácsi vész halálos csapást mért a Pálosrend magyar ágára. Csak a XVII. században kezd a rend újjáéledni és a XVIII. században visszaszerzi régi nagyságát. Lengyelországban, Oroszországban, Litvániában, sőt még Amerikában is épültek Pálos kolostorok. Főiskolákat és gimnáziumokat alapítottak a megváltozott időknek megfelelően. A magyar néphez való közvetlen viszony folytán a Pálosokat nevezték barát néven. Ezt az elnevezést csak később alkalmazták más szerzetesekre is. Főúri családaink gyermekei sokan léptek a Pálosrendbe és alázatos szerzetesek lettek. Tudós államférfiak, szentéletű

püspökök kerültek ki soraikból. Pl. Eszterházy Imre hercegprímás, Széchenyi Pál kalocsai érsek, gróf Kéry János váci püspök, Eszterházy Pál előbb sajlódi pálos tanár, majd pécsi püspök, Báthory László buda-szentlőrinci Pálos szerzetes, aki már a XV. században lefordította a Szentírást magyar nyelvre, Hadnagy Bálint kiváló szónok volt a középkorban, azonkívül ismert író és szónok volt Pozsonyi János.

A XVIII. század legjobban ismert szerzetesei Ányos Pál, Verseghi Ferenc és Virág Benedek, a híres költő. 1786-ban II. József, a kalapos király feloszlatta a rendkívül magyar nemzeti érzésű rendet, birtokaik és kolostoraik idegen kézre kerültek, vagy pedig régi romok tartották fent Magyarországon emléküket.

150 évi száműzetés után a censtochowai kolostorból jöttek haza a Pálosok. Zichy Gyula gróf kalocsai érsek és Pfeiffer Gyula h. államtitkár tevékenységének köszönhető, hogy 1934 május 13-án a gellérthegyi Nagyasszonyunk szikla-temploma mellé épült zárdába, majd ez év őszén Pécsen is letelepedtek, ahol új templomot és noviciátust is építettek. 1940 május havában pedig a Kiskunfélegyháza megyei városhoz tartozó szentkúti búcsújáróhelyen kaptak új rendházat.

Ifjú erejében megújult élet fakadt a mult romjai felett, a visszatelepített rend még egyelőre kicsiny virág a mult nagyságát hirdető romok felett. De multjának nagy dicsősége a katolikus ifjúság szívét büszkeséggel dobantja meg. A Pálosrend fellendülése mindig egybe esett hazánk szellemi és anyagi virágzásával, hanyatlása pedig országunk pusztulásával. Másfélszázados távollét után ismét szülőföldjünkön vannak a Pálosok, remete Szent Pál fiai. Kérjük az egek Urát, engedje meg hazánk égi Pátrónájának közbenjárására, hogy az ő hazatérésük záloga legyen a szebb magyar jövőnek és a békebeli boldog *Magyarország feltámadásának.*

Hallgatás a liturgikus magatartás előfeltétele¹

Írta: Dr. Parsch Pius

Reme e Szent Pál

1. Tanítónk az erényekben. A szentek vezetőink akarnak lenni az ég felé. Mikor az Egyház szemünk elé tárja a szentek életét, akkor szereti kiemelni erényeiket, hogy utánozzuk őket. Figyeljük meg, milyen eszközöket használ ehhez! A *matutinumban* a szentnek gondolatkeltő életét olvassuk, sőt ha lehet, magának a szentnek írásából is valamit. A *gyűjtő-imádságban* gyakran a kedvelt erényét állítja elénk, hogy utánozzuk. A mise két szentírási olvasmányában (*lecke, evangélium*) az Írás szavával jellemzi

¹ Részlet az «Üdvösség éve» c. könyvből. (Liturgia-kiadás Bp., 1936.)

meg a szentet. Több miseszöveg még a változó részekben is a szent életéhez alkalmazkodik. A napi szent képét tehát szemléletesen rajzolja elénk az Egyház, hogy egész nap arra nézzünk és utánozzuk. A liturgikus szent-tiszteletnek ez a nevelő oldala. A mai nap szentje a magányosság, hallgatás szeretetére tanít. A magányosság és hallgatás a lélek klauzurája. Amikor «mélységes csönd borult a mindenségre», akkor jött le az Isten Fia a

Remete Szent Pál.

földre. Most is így jön abba a lélekbe, amelyik szívesen merül el a csöndbe és magányosságba. A világ forgatagában elhal az Isten szava...

2. Szent Pál 341-ben halt meg 113 éves korában. Jelentős ereklyéi vannak Rómában a Szent Péter-ben és kapitóliumi Sancta Maria-ban. A remeték pálmalevél ruhájában ábrázolják hollóval. Pál, «az első remete» (ritkán tesz a misekönyv vagy a breviárium ilyen különleges megjegyzést) zászlóvivője azoknak a férfiaknak, akik Krisztus iránti szeretetből elhagyták a világot és betöltötték a kietlen pusztákat szent szemlélődésben folytatott önmegtagadásaikkal. Azoknak a nehéz időknek nagy imádkozói voltak, amikor az Egyháznak heves harcokat kellett vívnia az eretnkségekkel. Példájuk év-

századokon keresztül a keresztény tökéletesség nevelő iskolája volt. A szerzetesség előfutárai voltak az Egyházban.

Szent Jeromos 376-ban írta meg az első remete életét.

3. A szentmise.

Justus ut palma; nagyon szépen visszatükrözi Szent Pál életét. Mikor az *introitus* pálmához hasonlítja őt, eszünkbe jut pusztaságban töltött élete, ahol egy pálmafa nyújtott neki oltalmat és táplálékot (l. *graduálét* is). A *szentlecke* is nagyon szép, Szent Pál apostol legfölségesebb írásai közé tartozik: «Ami nyereségem volt, azt veszteségnek ítéltém Krisztusért. Sőt mindent veszteségnek tartok, csakhogy Krisztus legyen a nyereségem és felvegyem halála alakját és eljuthassak a halottakból való feltámadásra.» Az *evangélium* is a Szentírás legszebb részei közé tartozik. Krisztus a saját képét rajzolja meg itt: Ő egyrészt Isten, másrészt a könyörülő Üdvözítő, alázatban, szelídségben. «Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok... és én felüdítlek titeket» — ez teljeseedik be majd az *áldozati lakomában*. Viszont mi a *föjlajánlásban* teljesítsük azt a mondást: «Vegyétek magatokra igámat!» Vedd észre, hogy a leckében Szentünk beszél, az evangéliumban pedig az Úr. Mind a kettő csodálatosan jellemzi magát. A lecke gondolatvilágával járuljunk az áldozatban az evangélium Ura és Üdvözítője elé.

Új könyörgések

Remete Szent Pál halálának 1600. évfordulóján

Írta: Fráter Jácint

Szent Pál, Kinek oroszlánok hódoltak és szolgáltak halála után!

A legenda szerint két oroszlán rohant elő a pusztából, keservesen bőgve a szent halála miatt s fájdalmukban olyan gödröt túrtak a homokba, hogy Remete Szent Antal abba temethette őt. Bele is került a pálos címerbe a két oroszlán, a pálmával s a kenyeret hozó hollóval együtt. Az oroszlánok jelentik az erőt, a bátorságot, melyre oly igen szükségünk van Krisztus követésében; a pálma jelenti a győzelmet önmagunk s rossz hajlamaink fölött; a holló jelenti a Gondviselést s a kenyér az Eucharisziát, mely a Gondviselésnek legnagyobb s legédesebb titka és csodája!

Szent Pál, Kit Szent Antal temetett el!

Könnyezve temette el, kit oly keveset láthatott s oly sokat csodálhatott. Himnuszokat énekelve és imákat recitálva te-

mette el őt úgy, amint abban a korban keresztényeket temetni szokás volt. Fájdalmát enyhítették az Egyház imái, a szent himnuszok és Isten akarata. Ezek enyhítsék a mi fájdalmainkat is, különösen mikor azt kell utolsó útjára kísérnünk, kit nagyon szerettünk! Hogy, mint a gyászmise gyönyörű prefációja mondja: «Akiket a halál elkerülhetetlen bizonyossága elszomorít, vigasztalja meg a föltámadás isteni ígérete . . .»

Szent Pál, Kit az angyalok vittek az égből

Igy látta őt Remete Szent Antal, amint Pál barlangjához közeledett, hol már holtan tártá imára karjait, hogy lelkét angyalok viszik ujjongva az égbe. Nekünk előbb valószínűleg a tisztító lángokon kell keresztülmennünk! Ha nem őrizkedtünk eléggé a bűntől. Ha megperzseltük magunkat tisztátalan lángjaikban. Ha nem illesztettük gyarlóságaink gyökerére a fejszét. Ha megelégedtünk azok tüneti kezelésével. És semmiképp sem akartunk vezekelni itt a földön vétkeinkért: féltünk a penitenciától! Féltünk keresztjeinktől! Féltünk Isten akaratótól! Csak a tisztítótűztől nem féltünk!

Szent Pál, Ki a boldogok seregébe álltál!

Nyolcszor boldogok ők, mert most már övék az Isten! Övék a Boldogság kiapadhatatlan Forrása! — Hogyan juthatok el én is ide? Jézus megmondotta: Szeretnem kell a szegénységet, a szelidséget, a könnyeket, az igazságot, az irgalmasságot, a tisztaságot, a békét, az üldöztetést . . . Nincs más út a boldog Örökkévalóságba, az örökkévaló Boldogságba! Jézus is ezt az utat járta. A Szűzanya is. Remete Szent Pál is! Miért akarok én más utat keresni: könnyebbet, kényelmesebbet? . . . Nincs!

Szent Pál, mennyei Jeruzsálem lakója!

Ragyogó tollal ír erről a mennyei Jeruzsálemről Szent János apostol a Titkos Jelenések Könyvében; kinek sok merész hasonlatát, mint minden szimbolista költőt, talán sohasem fogjuk megérteni. A jáspiskófalak és gyöngykapuk és színarany kövezetek valamiképp sejtetni akarják velünk ennek a szent Városnak mesés gazdagságát . . .

Mennyire kell, hogy ösztönözzön a jóra minket a mennyország gondolata is! Hogy méltó lakói lehessünk mi is majd egykor! «Aki igaz, legyen még igazabb és a szent legyen még szentebb! Ime csakhamar eljövök és jutalmam velem van, hogy megfizessek kinek-kinek az ő cselekedetei szerint» (Jel. 22, 11—12.), úgymond az Úr: az Alfa és az Omega, a Kezdet és a Vég!

Remete Szent Pál élet- eszménye hazánkban

Báró Schroeder Attila dr. előadása a Zeneakadémián
1941 márc. 25-én

1600 esztendeje annak, hogy Pál, a thébai remete megszentelt életével példát nyújtott a világnak és felmagasztalta az eszmét, a remeteség eszméjét, mely azóta a földkerekség minden kultúrnépénél követőkre talált. Egyetemes, örök emberi ideálról, a szerzetesi élet, az Isten-közelség eszményéről van itt szó, mely a kiválasztott lelkében elemi erővel támad fel s mint a vihar, életet testet-lelket átforgató tüzellel munkálja az esendő emberi lényt, míg nem minden földi salaktól megtisztulva méltóvá válik a mennyei titkok szemléletére, belőle Isten barátja leszen: Alter Christus.

Már sokan és több irányban kísérlették meg, hogy a szerzetesség intézményét megalapító remeteséget mint életformát vizsgálat alá vegyék, elemezzék a lelket, mely egy napon képessé lesz arra, hogy a világot elhagyva, egyesegyedül Istennek éljen. Kutatták e lélek titkos rugóit. Gyakran merőben külsőleges indítékokra gondolnak. Mintha a megélhetés bajai, szociális nehézségek vagy üldöztetések elegendők volnának arra, hogy egyesek — kiválva a mostoha közelségből, végkép megúnván az elviselhetetlen környezetet — a magány száműzetését válasszák. Mások egy-egy kor általános szellemi, erkölcsi és kulturális csődjében, kiélttségében keresik a remeteélet sajátos motívumait. Nem szükséges különösebben hangsúlyoznunk, hogy mindeme kísérletek nem az emberi lélekben élő remete-eszményt magát, hanem csupán a felszínes, külső okokat tekintik, melyek azonban nem is valódi okok, hiszen önmagukban, a lélek sajátos iránya, a megszentülés lendülete nélkül sohasem vezetnének el a remete magányába, még kevésbé Isten közelségébe. Ama körülmény, hogy a remeteség életformája már a kereszténység elterjedését jóval megelőző időkben, a pogány, zsidó és buddhista népeknél is sokak életideálja volt, még nem teszi szükségessé, hogy a keresztény szerzetesség intézményét a régebbi vallásos kultúrák folyamányaként tekintsük. Általános, örök emberi eszmével állunk itt szemben, mely épp ezért minden idők minden népeinél megtalálható. Ellenben épp azért, hogy a krisztusi tanítás valamennyi vallás között legmagasabb fokon nyújtja az erkölcsi tökéletesség példáját, a keresztény remeteség és szerzetesség is a legmagasabbrendű tiszta erkölcsi felfogást rep-

rezentálja, tökéletesebbet, mint a megelőző kultúrák szerzetességei, tehát emezek folytatása s utódjaként nem tekinthető.

A tökéletes lét ideája s e tökéletességre való törekvésnek Istentől a lélekbe oltott hajlama az egyén számára egy sajátos élményben revelálódik. Járva szerte a világban a lélek s viselve a maga földi jármát: a testet, egyre inkább meggyőződik arról, hogy transzcendens hajlamaira itt a földön ki-elégülést nem találhat. E világ bajokkal teli, nyomorúságos kicsinyessége a tökéletesség isteni eszméjét bíró lelkét logikai szükségességgel vezeti el a következtetésre, hogy ez a világ voltaképpen nem is igazi létező, csupán árnyéka, előtornáca annak. Léteznie kell egy felettes szférának: az Igazi Létezőnek. És a magányos lélek mind mélyebben merül e felső világ szemléletébe s látja, miként mozgatja ezt a szeretet. A világtól elforduló emez idealisztikus pesszimizmus első bölcs remetéje, ki a legrégebb történeti adatok szerint Krisztus szogájaként a pusztaságban él: thébai remete Szent Pál.

A Nílus-menti Thébában mint előkelő vagyonos ifjú nevelkedett. 15 éves korában vesztette el szüleit, mikor is tekintélyes örökség szállott reá. E vagyon azonban csak arra volt jó, hogy életútját a remetei magány felé terelje. Mert irigy és kapzsi rokona — hogy a pénzt megkaparinthassa — feljelentette Pált a keresztényüldöző római hatóságoknál, mire a jámbor ifjú a sivatag mélyére vonulva elhatározta, hogy végkép szakít a világi élettel. Itt oly kellemes és szép volt minden. Az árnyas barlang, a forrás, a sudár palma, mely a mennyboltra mutatva közvetítőt jelentett Isten s a föld között. Magánya napjaiban mily sokszor tekintett fel reá s az égre és midőn egy holló jelent meg a lombok között, csőrében cipóval — s az égi ajándék éveken át nap, mint nap rendszeresen megérkezett —, joggal hihette, hogy közvetlen karizmatikus állapotba került Istennel, az *Igazi Létezővel* s látta, miként mozgatja azt a szeretet.

Thébai Pál különös fokban való tisztelete már a legrégebb időkben is Magyarországon indult virágzásnak. Szent Gellért — bár maga a bencés rend fia — 7 esztendei bakonyi remetéskedése alatt thébai Szent Pál eszméjének hódolt.

«Mindenható Isten, ki a rejtett dolgokat ismered, Te tudod, hogy semmit sem helyezek elébe szeretetednek azokból, amik e világon vagynak.» Így imádkozik Pál szellemében boldog Vác, a remete, ki László, Géza és Salamon háborúskodása napjaiban megjövendőli Salamon futását. És valóban: László és Géza győzelme órájában különös

jelenés veri fel a visegrádi erdőségek nyugalmát. Géza egy őzet lát, fején — aggancsok helyett — fénylő gyertyákkal, amint végignyargal a vidéken, Vác remete barlangja felé. A boldog remetéről el is nevezik a helyet «Vác»-nak és székesegyházat alapítanak benne.

A pálos-gondolat pedig tovább fejlődik Bertalan pécsi püspök rendelkezéseiben, amelyek egy szerzetesi monostor építése után az ország remetéit ide összegyűjtve, közös szervezetben egyesítik. Később, 1250-ben, boldog Özséb hetedmagával hozzáfog a pilisszentkereszti kolostor és templom építéséhez. Nevét pedig az esztergomi nemzeti zsinaton így írja alá: Özséb, Első Remete Szent Pál Rendjének Provinciális Perjele.

A magyar pálosrend éppen a legkívánatosabb időpontban kezdette meg munkáját, midőn a tatár vész rettenetes pusztításait kellett helyrehozni. És úgy látszik: Isten kegyelme és akarata most, a trianoni csapás után is gondoskodott arról, hogy az időközben II. József által külföldre száműzött magyar rend a lelkek régi, hönóhajtott vágya beteljesüléseképpen ismét a legszükségesebb időben folytathassa nemzetmentő munkáját.

Csak természetes, hogy a magyar földből sarjadt szerzetesrend mindenkor féltett kedvence volt a népnek, melynek ragaszkodását a fehér barátok a lelkipásztorkodás, a tudomány- és művészetszeretet igaz virágaival vizsnozták. Az első időkben nem egy főurat tanítottak meg a betűvetés mesterségére, az elhagyott tanyak és falvak népe pedig krisztusi testvéreket kapott a fehér csuhás barátokban. A pálos-lélek artisztikumának ékes bizonyosságai a budapesti Egyetemi Templom szépségei, valamint a többi pálos építkezések és szoborművek. A tudomány és irodalom szeretete jellemzi a pálosokat. Özséb nagyműveltségű tudós kanonok. Egy későbbi testvér: Gergely szentírásmagyarázatai révén becsültté vált a külföldön is, hol Coelius Pannonius néven tisztelték. Mátyás király idejében a Boldogságos Szűz szeplőtelen fogantatásának dogmáját előkészítő vitában egy híres párisi pálos-tudós jeleskedett. Soraikból számos egyházi méltóság került ki. (Eszterházy Imre primás, Borkovits Márton és Széchényi Pál kalocsai érsekek, Kéry János, Eszterházy Pál, Nádasdy Pál püspökök stb.) Iskoláik népszerűek és keresettek. Megalapítják a magyar iskola-drámát. A nemzeti irodalom kimagasló alakjai között pálosokat találunk, mint aminők Ányos Pál, Verseghy Ferenc és Virág Benedek. A rend könyvtárai minden időben versenyezhettek a legnagyobb gyűjteményekkel, sőt felül is múlták azokat.

A Szent Lőrincről nevezett Buda melletti kolostor első volt a pálos alapítások között s neki ama dicsőség jutott osztályrészül, hogy falai között pihent remete Szent Pál holtteste, melyet századokon át megkímélt az enyészet. Az ereklye ugyanis Thébából később Konstantinápolyba, majd Velencébe került, honnan Nagy Lajos király 1384-ben Budára szállíttatta és őrizetével a pálosrend atyáit bízta meg. Csakhamar kolostor épült a Várhegy északi lejtőjén, a mai Bécsikapu alatt is. A remete Szent Pál sírboltja körül történt csodák pedig hosszú időközön át valóságos izgalomban tartották a népet.

Mátyás király különösen kedvelte a Szent Lőrinc-kolostort, s a pálosok érdemeinek jutalmazásául nekik juttatta Fehéregyháza gondozását is. Az országban rövidesen 131 pálos kolostor épül, külföldi házaikkal együtt számuk összesen 200. A nagy remete holtteste pedig Budán mint csodálatos élő valóság uralkodik a szíveken, s körülötte bensőséges kultusz fejlődik. A démonoktól megszállottak és nehéz betegségekben szenvedők sokasága gyógyul meg Buda városában. Szent borzalommal érzik, hogy amióta a nagy Jámbor teste közöttük nyugszik, szentjük megfoghatatlan módon itt él a csodákban. És még valamiben.

A kolostor egy faliképpel ékeskedik, amelynek alkotója, mintegy beteljesülés-apotheozisként, megalkotta mindazt, amiről remete Szent Pál valamikor álmodott, ami lelkét betöltötte. A kép az *Igazi Létezőt* ábrázolta, miként mozgatja azt a szeretet. Mert a sudár pálma, mely valamikor a sivatagban annyiszor s oly vágyva szemlélt közvetítőt jelentette Isten s a föld között, lombkoronáját most szélesen, alázattal és szeretőn kitarva, magán hordozza az egész mennyboltot. Tetejében kis holló büszkélkedik, csőrében az égi kenyérrel. A földön heverő papírtekercsek szent szövegei között szelíd madár olvas, hosszú csőrével turkálva. Szent férfiak és püspökök hermelinepalástban, egymásra mosolyogva dicsérik Pál érdemeit. Az arcokon csupa szeretet. És a mennyei szférában ott látjuk az őzet, fején — aggancsok helyett — fénylő gertyákkal, az oroszlánt, valamennyien örvendezve imádkoznak. Szájában mindegyikük szalagot hordoz, a Pált dicsőítő zsoltárok szövegével. Apró angyalok által vont szekéren aranyos glóbus, rajta áll felegyenesedve a szent remete, uralkodik a földkerekségen. Felhők mögött pedig az Atya, Fiú és Szentlélek: kútforrásai e dicsőséges szellemnek, melyet a kolostor lakói hiven követnek, hiszen tudják, hogy diadalmaskodni

fog az idők teljesülésekor, miután egészen rendkívüli és dicső pályát futott meg.

Mert a magyarságra nézve csodálatos és felemelő tény, hogy a világ első remetéjének: thébai Szent Pálnak dicsőséges élete s a szerzetesség világeszméje — Isten különös rendelése folytán — elsősorban éppen magyar virágokat hajtott: a magyar Pálosrend Krisztus-katonáit.

A máriavölgyi csodaforrás

Alant a völgyben, egy kopár hegyszakadék lábánál, hűvös erdők élnek csendes, magányos életüket... Istent ünnepli a magárahagyott természet s Teremtőjének hódol ajtatosan. Feléje hajlonganak óriási koronájukkal a vastagtörzsű fák, ha megrázza őket a tavaszi szél, az Ő dicsőségére nyílnak a virágok a mező pázsitján s Róla dalolnak a zengő madarak az árnyas ligetekben.

A hegytetőn már ragyogó kereszt hirdeti az új hitet örök igazságul a pogányoknak. Odafönt a bérce, kis hegyi kápolna mellett, végeláthatatlan út kanyarog át a lejtőkön. Görnyedthátú öregember ballag fölfelé. Embert alig lát erre, már-már maga sem emlékszik rá, mióta él itt a nyugalom csendes völgyében. Békés, nyugodt, megelégedett arcáról szeretet sugárzik. Nincs semmije, csak a magányos erdő, nincs más vágya, mint az Úr szolgálata, ahogyan a körülötte susogó erdők, tarka virágok és illatos mezők szolgálják Őt megbékélt lélek-

Mint szarvasgím a források vizére, úgy sóvárog utánad a lelkem, én Istenem!

kel, engedelmesen. Nincs benne harag senki iránt, gyűlöletet és félelmet nem ismer, bölcsésé, tisztává lett már az egyedül töltött hosszú évek remeteségében.

Hosszan imádkozik a kápolna előtt és szent énekeket énekel halk, reszkető hangon. Bokrok és fák, cserjék és virágok, lepkek és madarak, mind-mind vele dalolják az Úrnak dicsőségét.

Azután letelepszik az erdőszélen egy vadon nőtt körtefa alá és elmélkedésbe merül. Gyakran el is beszélget az öreg körtefával és az halkán válaszol néki a lombsusogás csodálatos nyelvén.

Hirtelen eléje varázsolódik a Szent Szűz fenséges alakja és különös melegség árad keresztül a lelkén... És szólnak a lombok: «Vágj ki egy darabot a törzsemből, örömmel adom néked a Boldogságos Szűz tiszteletére».

A remete előbb nem érti meg hű társa szavát, de hamarosan megvilágosodik előtte annak értelme: az istenfélő vén körtefa saját testéből ajánl fel egy darabot néki, hogy Mária-szobrot faragjon belőle. Hogy sohase veszítse szem elől a Szent Szűz képét, hogy mindig maga előtt láthassa jóságos, szerető alakját.

Teljesíti az öreg körtefa kívánságát és még aznap hozzáfog a munkához. Naphosszat üldögél a fa alatt, vagy a kápolna mellett fent a hegytetőn s gyönyörködik az előtte kitaruló vidék szépségében, miközben vésője alatt lassan-lassan alakulni kezdenek a szobrocska finom körvonalai. És mikor aztán a Boldogságos Szűz szép arca rámosolyog végre a kis fatuskóról, végtelen boldogság tölti el s alázatos lélekkel mond munkájáért köszönetet az Úrnak. Boldog, hogy a fájdalmas szeretet hordozójának képmását faraghatta ki áhítatos csendjében és a szobrocskát elhelyezi a kis kápolnában...

*

Messzi földről a sátán hada közelgett a völgy felé. Pogányok vad hordái rázták a birodalom békére vágó földjét. Senki sem élt biztonságban, senki sem tudta, mit hoz a holnap. Szerte az országban pusztulást, halált, borzalmat hagyott maga után az ördögi hadsereg.

A remete lelkébe szorongó érzés költözött s kérte Istent, ne engedje, hogy a vad horda a békesség völgyébe hatoljon. De a rabló sereg egyre közelebb jött: a remetének menekülnie kellett. Búcsút vett az erdőtől, a vén körtefától s akkor eszébe jutott féltve őrzött kincse: a Mária-szobor. Nem hagyhatja, hogy az is a pogányok kezébe kerüljön!

Kihozta a kápolnából és egy öreg fa odvába rejtette. Aztán nyugodt, békés lélekkel indult útnak...

Hosszú évek mulva gyöngyöző forrás kristálytiszta vize muzsikált a hegyoldalban, a Mária-szobrot őrző vén körtefa tövében.

*

Idővel a völgybe új lakók költöztek... Az egyik barlangban otrombajárású, nagyerejű, vad férfi lakott, kinek kegyetlenségétől rettegett a vidék. Rablásból élt és nem áttalott embertársai életére törni. Jóságos, jámbor felesége hiába könyörgött neki, hogy térjen Krisztus hitére s hiába beszélt Isten kegyelméről, a zord, mogorva ember még akkor is csak nevetett, mikor az asszony figyelmeztette, hogy kegyetlenségéért nem marad el Isten büntetése...

A pogány régen akart már gyermeket, fiát, akit majd egykor magával vihet portyázásaira. Mikor megtudta, hogy asszonya gyermeket vár, örömteljes kiáltásától lett hangos az erdő.

Két fia született egyszerre! De a kicsinyek ijesztő, állati külsejű torzszülöttek voltak, az apa pogány lelkéhez hasonlók. A rabló örömujjongása vad, istenkáromló üvöltéssé változott; elfutott az erdőbe s látni sem akarta a rút porontyokat. De sehol sem találta helyét, ismeretlen félelem vett erőt rajta. Szorongó érzéssel, gondolataiba mélyedve ödöngött a sötét erdőben s rádöbent, hogy szörnyű figyelmeztetés az, ami vele történt. A borzalmas csapás alatt megtört ember lelkéből feltörték a tisztább érzések, melyek bennlakoznak még a pogányok szívében is. Szörnyű bűnös életének tudatára ébredve csak lelkiismeretének vádló szavát hallotta.

A megtérő lelket pedig tovább vezeti az Úr... Csodálatos álmot látott. Fényes ruhájú, hófehér angyal jelent meg előtte: «Fürdesd meg gyermekeidet a forrás szent vizében, mely a vén odvas fa mellett fakad».

A súlyos bűnökkel megterhelt ember mélységes hittel hitt az angyal szavában. Ő hitt és az Úr cselekedett...

Álmából felriadva visszatért barlangjába, szótlanul gyermekeihez lépett, megragadta őket és az erdőbe vitte. Felesége megremegett és zokogva borult le a barlang szájánál: «Istenem, Uram, segíts meg! Ne engedd, hogy megölje a gyermekeket!»

Órák teltek el szörnyű félelemben. Aztán újból megjelent a férfi: alig ismert rá! Arca mosolyog, szeme ragyog és gyengéden fekteti le a gyermekeket. Valami csodálatos erő cserélte ki őket! Alig hitt szemeinek: a kicsinyek szépek voltak, kedvesek és

szelíd pillantással néztek a boldog édesanyára.

A két ember hálatelt szívvel borult le a kegyelmes Isten lábai elé.

*

A kegyelem forrásának híre csakhamar elterjedt szerte a vidéken. S jöttek a betegek, a megnyomorodottak, a csonkák-bonkák mindenünnen az országból és a kicsiny Mária-szobor az odvas fa rejtekéből egyre osztogatta Isten kegyelmét a szegény szenvedőknek.

*

Múltott az idő... Ismét remetéek lakták az erdőt. Az egyik szentéletű férfiú naponta eljárt a forráshoz, mely csodáival hirdette Isten dicsőségét. Egyszer, amikor éppen ajtatoskodása végéhez ért, aranyos fény áradt feléje az öreg fa odvából. Közelebb lépett s a vakító sugárzásban ott ragyogott a kicsiny Mária-szobor. A remete lelkendezve sietett társaiért. Mindnyájan a szobrocska köré sereglettek, amely évszázadok óta rejtve volt az emberek szemei elől és mély tisztelettel borultak le előtte. Azután kiemelték az odvas fából és a kápolnába viték, hogy méltó helyére kerüljön az oltáron.

Nagy Lajos, a magyarok királya is halott a csodatévő forrás híreről és gyakran látogatott el a békesség völgyébe, hogy hódoljon a Boldogságos Szűznek. Mikor Mária álmában megmutatta néki, hogy háborúba induló seregére győzelem vár, templomot építtetett a völgybe a kis Mária-szobor tiszteletére.

Rövidesen kolostor emelkedett az egyház mellett, melyben pálosrendi barátok hirdették Isten dicsőségét.

*

1377-et írtak abban az esztendőben, mikor Remete Szent Pál követi felszentelték «Máriavölgyi» rendházukat. *Pariss Pál.*

Gloria in excelsis Deo!

Irta: Ifj. Györffy Gábor

Az advent szürke hallgatagságából előtűnik a Fény, mely évezredek óta egyet jelent az emberi lélek felmagasztalásával. Állunk némán, hallgatagon a szürkességben, a lilába vont csendben. A lelkünk tele van üde vágyakozással, kérő szóval, fojtott sóhajokkal. Ajkunkon kimondatlan szavak reszketnek, mint az őszi esőben a lábunk alatt taposott élettelen falevelek. Körötünk béna a csend, szívünk telve van a várakozás varázsával. Az időt tekintjük, mely végtelen és ura a megmásíthatatlannak. A napok ezer

évek óta egyforma lassúsággal köszöntik egymást, az órák percnyi pontossággal követik egymást, csak a Fény örök.

Ott villan az adventi, befelé süppedő lélek rejtekében. Ott ragyog ezredévek vágyainak éjszakáján. Nem látjuk e fényt, e vezérlő csillagot, csak érezzük felmagasztosultan. Lelki szemünk előtt már most felragyog, hogy a lélek áhítatának legszebb, legragyogóbb pillanatában vezesse messzi, végtelennek tűnő távlatokba gondolatainkat. Adventi lélekkel, befelé sajdult szorongással, elfojtott jajkiáltással várjuk a pillanatot.

Várjuk... Mert számunkra e pillanat újra és újra megisméltető csoda. E csoda pedig valóságot rejteget, mint a téli megfagyott föld hideg kérge, melynek méhében ott nyugszik az élet csirája. Az újra kipattanó, kibuggyanó és örökké ismétlődő Élet. S minthogy a természet minden hétköznapi tünő valósága és szürkése a gondolkozó és mélyen érző ember számára csodát jelent, az élet megtestestítését, valóraválását jelenti, épügy a legnagyobb ámulattal fordulunk a betlehemi csillag ragyogása felé is. E csillag megjelenése számunkra csodavárás, vágyakozásainknak beteljesedése. Forró és sebzett reményeinkre gyógyír, mert mindig eljövendő, bármekkora is legyenek kínjaink és szenvedéseink.

Befelé tekintünk, elszomorodtunk, de kitárjuk már lélekszárnyaink, zsolozsmás szóval fogadjuk Krisztus születését.

Vannak hitünknek tanításában olyan állomások, hol sokaknak lelke megtorpan, mert nem meri vállalni a felelősséget, a terheket, a kényelmetlenséget és inkább válaszütra tér, hol az esendő lélek a bűnös hínárban rabja lesz saját testi kényelmének, puhultságának. De még ezek a pogányult, Isten bőséges malasztját oly pocskoló módon eltékozló lelkek is megbénulnak egy pillanatra és ösztönös erővel hullajtják gondolataikat az örök Fény elébe. E Fénynek, betlehemi ragyogásnak ereje van. Ez a Fény életet serkent ott is, hol a kopár lélektelevény kivet magából minden életet hordozó csirát. Ez a Fény melegít, könnyeket sajtol a fáradt szemekből és új életet lehel a szívekbe. Lehet, hogy csak órákra, de sok ember életében ezek az órák jelentik csak az Életet.

Álljunk meg mi is egy percre, néhány futó gondolatra, mi, akiknek talán nem volt olyan terhes Krisztus Keresztje.

Nézzünk kelet felé, hol a föld némasága tűrni volt kénytelen huszonhárom év minden lélektipró gyilokját, istentelenségét. Hányan voltak ott, kiknek nem volt szabad látniok, érezniök e Fényt. S most, hogy Isten megelégette az ő embermillióinak szenvedését, lelkének elapadását, lassan visszavezeti őket is nyájához. E Fénynek hódító ereje van s ha ma talán még nem győzte le sokhelyütt a pusztult ingoványt, a kövekből vizet fog fakasztani, a pusztaszik-lákba életet fog lehelni és holnapra bemocskolt és számkivetett lakóházaira ismét kitűzeti a Keresztet, hogy megmutassa a nagyvilágnak, örök a Fény és örök az Ő diadala!

S nézzünk tovább. Szerteszét a porladó, szennyekbe süppedő, megmételyezett és pogány-

kodó világba. Ez a Fény magasból ragyog s a legsötétebb, legkétségbeesettebb éjszakába is be fog világítani. Isten kezének puha simogatását meg kell, hogy érezze egyszer mindenki. A föld kerekei iszonyatosakat csikordulnak, fegyverek villámló fényei cikáznak keletre és nyugatra, szárazföldön és tengeren egyaránt. Az emberiség lelkét lidércnyomás ülte meg, a lélek már lassan kialszik, de fel fog ragyogni az örök Fény fenséges látomása és egyszer talán...

Dicsőség mennyben az Istennek és béke a jóakarató embereknek! Járunk álmélkodva az éjszakában és alig virrad ránk a nappal fényesége. De már nem soká. Még messziről idehallik az ágyúk mennydörgésszerű robaja, még látjuk lelki szemeinkkel a sok életet oltó tűz felvillanását, de lassan kigyúl felettünk a betlehemi csillag. Fénye még távoli és nagyon parány, de ereje óriási és világot átfogó. Az emberhang eszeveszett csatakiáltása és vészes halálordítása lassan elcsitul és csak a lélek zokog. Isten dicsősége itt a lelkünkben legbelül már győzelmet kiált és győz az Élet!

Gloria in excelsis Deo!

Kegyelem — Imádság — Munka

Irta: Otto Karrer.

Senkisem szabad abban a tekintetben, hogy isteni támogatás híján jót, azaz üdvösségeset cselekedjen. Mert Isten, rejtett módon mindig ott működik a szíve mélyén és arra serkenti, hogy tegye a jót és hogy jóindulattal tegye. Az emberi bölcsesség summája: azt belátni, hogy az ember önmagától semmi és egyéniségének minden paránya Istentől és Isten számára van teremtve.

A Krisztustól nekünk ajándékozott kegyelem azonban nem csupán vétkeink megbocsátásában áll (nem is szólva a törvény megismeréséről és a természetes hajlamokról), hanem ama hathatós segítségben, melynek támogatásával lehetővé válik az embernek a törvény betartása is. A gyarló emberi akarat gyengeségét a kegyelem úgy támogatja, hogy átvezetve minden akadályon, tántoríthatatlanná és legyőzhetetlenné teszi, megőrzi a kísértésektől, úgyhogy az emberi akarat, minden gyengesége ellenére, nem vall kudarcot és a gonosz hatalmak nem győzhetik le.

Mert ha a hit kegyelem és ebből folyólag az örök élet úgyszólván a hit jutalma, akkor — szinte úgy látszik — mintha Isten az örök életet majdnem kötelező következménynek tekinti — ámde ki számára tartozik kötelezettséggel? Ama hívő számára, aki ezt hite révén megérdemli — tehát már maga a hit

is kegyelem! Ennek következtében az örök élet kegyelem a kegyelemért.

De vajjon nem semmisítjük-e meg esetleg a kegyelmet a szabad emberi akarattal? Dehogyan! Kegyelem útján a lélek bűnei gyógyulásához jut, a lélek gyógyulása folytán pedig új akaratszabadságot nyer, ez a szabad akarat megszüli az igazhoz ragaszkodó szeretetet, az igaz iránti szeretet megtermi a törvény beteljesülését. És életre kel nem az az emberi lény, aki mindent önmagának tulajdonít, hanem Istennek az a gyermeke, aki jól tudja, hogy kitől merítheti reményét mindahhoz, ami még nem az övé.

Tehát, ha be akarsz tartani a törvényt, akkor eszmélj a kegyelemre! Isten sohasem parancsol nekünk lehetetlent: törvénye útján figyelmeztet téged, hogy tedd azt, amit tehetsz és könyörögj ki azt, amit nem tehetsz!

Ime, nézzétek, az ember túlbecsülve erejét, küzdeni próbált, de győzelemre képtelen volt. Őt győzték le, földre taposták, gúzsba kötötték, fogságba ejtették. Ilymódon végre megtanult meggörcnyedni Isten színe előtt és most reménykedhetik, hogy Isten kegyelme megsegíti a benne bízót.

Miért akarsz önmagadra támaszkodni? Igy ingatag a talaj lábad alatt! Támaszkodj az Úrra és ne tarts semmitől! Ő nem fog visszahúzódni, hogy elbukjál. Vesd oda magad minden tartózkodás nélkül lábaid elé: Ő magához ölel, Ő megment! Add neki oda magadat maradéktalanul — és jó ember válik belőled! Az ő hitéhez és ígéreteihez való odaadás azt jelenti, hogy jó ember vagy.

*

Az összeszedett élet elrejtettsége nélkül képtelen vagyok a valódi boldogság üdvös ízét megízlelni, de azt szeretni sem tudom.

A megértő lélek legtitkosabb mélyén, a belső emberben keresd meg az Istent és lábaidhoz borulva könyörögj neki, üsse ott fel hajlékát.

Sokadalom közepette felette nehéz feladat meglátni Krisztust, mert szellemünk bizonyos magányt igényel, hogy a lelki meglátás rejtett módján megpillanthassa Őt.

Az ima a szív hívása, nem a hangé és az ajaké. Lelkem legmélyén csendül meg, — Isten meghallja.

Hit, remény, szeretet útján imádkozunk örökös sóvárgással.

Istennek kedves az Utána való sóvárgás. És minél buzgóbb sóvárgásunk, annál dúsabb a beteljesülés.

A sóvárgó vágy szüntelen imádságot mond akkor is, mikor az ajkak némák ma-

radnak. Ha vágyakozásod állandó, imádságod is az. Ha a szeretet lakozik benne, akkor mindig imádkozol és örök vágy járja át lelkedet.

Mi, imádkozó emberek mindannyian Isten koldusai vagyunk. Ott kuporgunk a nagy Családfő ajtaja előtt és kérjük, juttasson számunkra valamit. És ez a sóvárgott valami: Ő maga, az Úristen. Az Úr határtalan jóságát jelenti, hogy nagyon gyakran azért nem adja meg nekünk azt, amit akarunk, hogy az jusson nekünk osztályrészül, amit akarunk *kellett volna*.

Azonban az örök javakat teljes bensőséggel engedi nekünk megkívánni az Úr. Örök javak után, minden korlátozás nélkül szabad teljes erőnkkel vágyódni. Az örök javak elnyerésére az Úr bizalomteljesen enged könnyörögni, hisz az örök javak megszerzése csakis javunkra szolgál, míg a földi javak, néha ugyan hasznunkra lehetnek, ámde jóval gyakrabban kárunkra szolgálnak. Ezért kérek Titeket, Kedves Testvéreim és az Úr nevében figyelmeztetek is, sohase kérjétek földi dolgokban valami meghatározottat, hanem kizárólag olyasmit, amiről az Úr határozza meg, vajjon javatokra szolgál-e? Hisz nektek halvány sejtelmek sincs arról, mi szolgál javatokra. Szeretetünknek fel kell szabadulnia a földi dolgok iránti szeretet béklyóiból, hogy annál szabadabban áradjon Isten felé.

Istenhez nyúlni szívünkkel, már magában véve végtelen üdvösség, egészen megfogni Őt, természetesen a lehetetlenség birodalmába tartozik. Szívünk tekintete ugyan hogy is foghatná fel az Istent? Elég, ha makulátlan pillanataiban csak éppen megérinti, úgyszólván túlvilágilag és szellemileg ér hozzá — de sohasem foghatja meg, sőt még megérinteni is csak a tiszták, a makulátlanok képesek. Óh, mily üdvözült az a halandó, aki szívében megérintheti Őt, aki mindig üdvözít, hiszen Ő személyesíti meg az örök üdvöt, Akiből az emberélet fakad — Ő, aki maga az örök Bölcsesség, Akiből az emberi bölcsesség sarjad — Ő az emberre sugározható legtökéletesebb Bölcsesség — Ő: az «Örök Világosság!»

Valamit már földi életében is megkaphat az az ember, aki «éhezi és szomjúhozza az igazságot» (Máté 5, 6.), ámde más a zarándokok felüdülése és más az üdvözültek kielégülése; más a foglyok vigasza és más a felszabadultak gyönyörúsége. A harmat keltse fel a vágyat és a forrás tiszta vize oltsa a szomjúságot.

Idelent még sóhajtozni és kérni kell. Sóhajtoznak a megterheltek és kérnek a szorongatottak. Az ima elhangzik, követ-

kezik a dicséret, a sóhaj elhal és követi az öröm. Testvérek! A remény idejét éljük: reménykedj itt a földön, hogy azután odaát a túlvilágon a beteljesülés boldogítson.

*

Kétféle életforma uralkodott ama hajlékban és mindkettő éppen oly kifogástalan, mint dicséretreméltó volt. Két életforma — és ezzel együtt az élet forrása. Márta személyesíti meg a jelenvalóság képét, Mária pedig a jövődőt. Mindkét nő barátnője volt az Úrnak, mindketten szeretetreméltóak voltak, mindkettő Krisztus tanítványa volt. Amit Márta cselekedett, azt tesszük mi és amit Mária cselekedett, az reménységünk. Végezzük el jól az elsőt, hogy a másodikat bőségesen nyerjük el!

Az igaz iránti szeretet szent elmélyedést követel és helyes működést kíván a szeretet szükséglete. Senki fiának sem szabad abban az értelemben kényelmesen éldegélni, hogy üres óráiban ne felebarátai hasznát keresse, azonban az oly irányú élet is helytelen, mely az isteniek felé való feltekintést nem látja életszükségletnek.

A földi dolgoknak becsületes, odaadó és békés kezelése — persze mindent a maga módján — méltóvá teszi az embert az örökkévaló dolgok befogadására. Csakhogy káros a földi dolgokhoz oly erősen ragaszkodni, hogy azok teljesen magukhoz szívjanak és oly magasra kússzanak fel, hogy egészen magukhoz kössenek. Ne engedjük magunkat a lebonyolódó földi ügyekbe belebonyolódni. A mulandó dolgok gondjai alól bizonyos szabadságot kell kiküzdenünk, viszont a soha el nem múló, elveszthetetlen értékek megszerzése után oly módon kell törekednünk, hogy a mulandó, pusztán földi dolgok fölött úgyszólván csak lebegjünk. A lélek feladata, nyílegyenesen haladni a szilárd biztonság felé, nem pedig a sürgő-forgó nyugtalanságban eltévelyedni.

Utadat szelíden és alázatosan, Krisztus szelleméhez méltóan, de azért korántsem lomhán és lanyhán kell lerónod, miként írva vagy: «Szerény mértékben fejezd be művedet!» (Sir. 3, 19.). Mindehhez nyugodt szív, alázatosan jámbor hit, a szellem hódolatteljes odaadása szükséges. Így vezet a helyes élet a nyugalomhoz, mely mindig órhelyén áll és míg a hétköznapi telítve van munkával és robottal, addig a remény belenyúlik az eljövendőbe.

Égi fellegeken átszálló megsejtés sugara . . . Reményünk csendje, — íme «sabbatnyugalomunk!»

(Németből fordította: özv. dr. Horváth Józsefné.)

BEKÜLDÖTT KÖNYVEK

Dietrich v. Hildebrand: Liturgia és egyéniség. Kiadja a Szociális Missziótársulat, Budapest.

Csodálatosan mély írás. Ahogyan a legelvon-
tabb és legbonyolultabb dolgokat látja és lát-
tatja, az páratlan. Amit mond, az mind súlyos
és komoly igazság, mégsem fárasztó. Ezt a köny-
vet olvasni ritka öröm és lelki élmény. Írója fölé-
nyes biztonsággal, ragyogó logikával, klasszikus
világossággal és szerzetesi alázattal vezet be a
liturgia lényegébe s annak nagyszerű hatására
egyéniségünk kialakításával kapcsolatban. A li-
turgikus irodalomnak, de az egyetemes egyházi
irodalomnak is felülmúlhatatlan és maradandó
értéke és eseménye ez a könyv! *g—y.*

*Szunyogh X. Ferenc O. S. B.: Szent Péter
Krisztus sziklája.* Korda, Budapest. 1941.

A kitűnő és ismert nevű író nemes és nagy
feladatra vállalkozott: a Bibliát akarja a mai
ember számára, a mai élet követelményei sze-
rint megmagyarázni és beleállítani lelki világunk
központjába. Az Apostolok Cselekedeteinek
Szent Péterre vonatkozó fejezeteit dolgozza fel
magvas és nivós elmélkedések keretében ez a
könyv, melynek folytatását, Szent Pál apostol
cselekedeteit, az «Egyház szikráját» jogos örö-
mmel várjuk. *P. Á.*

Lantos-Kiss Antal: E fiúból pap lesz! Szalézi
Művek.

Egy jóságos lelkipavezetőnek a Lélek bölcsesége
által vezetett tolla írta e kis munkát azoknak
az ifjaknak, akik vonzalmat éreznek magukban
a papi élet iránt. Feltárja a papi élet nehézsé-
geit, keresztjeit, azokat is, melyekre a hivatást
érző ifjú legtöbbször nem is gondol, de meg-
mutatja azt az utat is, melyen valóban édes és
könnyű az Úr igája. Símán folyó, kifejező, tö-
mör stílusa mellett a tárgy érdekes, praktikus
megvilágítása is élvezetessé teszi a serdülő ifjú-
ság ma élő egyik legavatottabb ismerőjének e
munkáját. *L. A.*

*Szunyogh X. Ferenc O. S. B.: Hét mennyei
üzenet.* Korda, Budapest. 1941.

— A «Biblia az élet számára» c. könyvsorozat
egyik értékes darabja ez: a Jelenések Könyvé-
ben szereplő hét kisázsiai egyház fejéhez inté-
zett hét intelem lelkigyakorlat keretében feldol-
gozva. Nagyszerű gondolat volt ezeket az isteni
intelmeket, ezeket a mennyei üzeneteket, me-
lyek voltaképp mindnyájunknak szólnak, elő-

szedni s mindig mély, mindig időszerű, mindig
léleképítő és lélekújító gondolataikat elének tární.
Köszönet érte a kiváló szerzőnek. *— y —*

Váth János: A kövek között. Balatoni novel-
lák. Janus Pannonius Társaság kiadása. Pécs,
1941.

A Balaton varázsának leglelkesebb tolmácso-
lója, Váth János, akinek 30 éves munkássága a
Magyar Tengernek ezer és ezer szépségét hozta
felszínre, melyet ő oly szellemesen Pannonia
gyöngyének, Isten leesett könnycseppjének ne-
vez — e novelláskötetével díszes mérföldkövet
állított három évtizedes írói munkásságának
mesgyéjére.

Minden sorából ugyanaz a nemesen érző,
tisztá lélek szól az olvasóhoz, mely a nagy világ-
égés előtt — 1911-ben — meghódította azokat,
akiknek akkoriban kezébe került a Veszprémi
Egyházmegyei Nyomda kiadásában megjelent
«Balatoni levegőben» c. novellagyűjtemény.

A kenesei származású Váth számára a Bala-
ton és vidéke egy külön kis világ, melyet a ter-
mészetesség nemes egyszerűségével, nem a mes-
terkélttség talmi-cifra köntösével állít az olvasók
elő, hogy megtanítsa őket a Balaton szeretetére.
Nyelvezete könnyedén siklik a legkülönbözőbb
benyomások, hangulatok és érzések eleven ütem-
ben váltakozó hullámain. Érezteti korunk szo-
ciális forrongását (Szív a kövek között), a lélek
szenvedélyesebb érzéseit, vágyait (Szépségver-
seny), mindezt azonban a mélyenhívó néptanító
csendes, szelíd, gyengéd hangján. Természeti
képei is jók. Látszik, hogy dobogó szívének rit-
musát a Balatonvidék természeti szépségeinek
megkapó színeit csodálva hangolta fel. *A—s.*

*Csepely Pál fordítása: A pap Szalézi Szent
Ferenek iskolájában.* Szalézi Művek.

Isten minden lélek számára főfeladatul teszi
meg az életszentségre való törekvést, de ez a
kötelezettség legelső sorban a papságra vonatko-
zik. «A papnak méltóságánál fogva arra kell töre-
kednie, hogy szent legyen. Ezért bensőséges em-
bernek kell lennie, aki meghitt egyesülésben él
az Úr Jézussal.» Ennek a belső életnek elsajá-
tításához segít e közel 290 oldalas könyv, mely
— VII. Sándor pápa szavai szerint — «nem köve-
tel szigorú, elzárkózó vagy különcködő életet,
hanem csak olyat, ami megfelel a társadalom-
ban; nemes, mérsékelt, vagyis mindenkire illő,
de azért mégis szolid tökéletességre és szentségre
vezet». *—br—*

Hajós József: A bölcsélet története. Székes-
fehérvár, 1941.

A szerző rövid, összefoglaló, könnyen áttekinthető szellemtörténeti leírást ad e hatalmas munkájában. Nem nézi elfogultan, gyűlölettel, lekicsinyléssel az ellentétes világnézeteket. Naivságában is tiszteletreméltónak tartja a Védák bölcséletét, mely a folytonosan változásban lévő őanyag és a folytonosan nyugalomban lévő szellem fantasztikus hatáskifejtésén meditál szinte véget nem érő módon. A gondolkodás hőseit látja a lényegkutató attikai bölcselőkben, s ugyanazzal a jóindulattal ismerteti az antik bölcsélet etikai és vallási rendszereit, mint a keresztény, patrisztikus filozófiát. Kimutatja az arab és a zsidó bölcséletnek a középkori filozófiára gyakorolt hatását, melyek Avicbronnak az univerzális matériára és formára vonatkozó tanában kulmináltak, nem egy nagy vitát és szellemi csatát váltva ki a középkor nagy gondolkodóinak táborában. Azután simán folyó stílusában lepergeti előttünk az újkori bölcséletnek az individualizmus és a naturalizmus csillaga alatt végbement kialakulását, Kant criticizmusát és transzcendentális idealizmusát, Schelling romantikus filozófiáját, Hegel idealista monizmusát, Schopenhauer pesszimista bölcséletét (mely szerint az emberélet: «sáros sötétben döcögő szemeteskocsi, melyen az öntudat istállólámpája csak azért lóg, hogy pislogó, füstös lángjával megvilágítsa a gyászmenetet»). Felsorakoztatja az Istenhez és a kereszténységhez való visszatérést sürgető tradicionalistákat, a kantianusok tanait felélesztő pozitivistákat, a XIX. századnak a fogalmi bölcsélettel szakító s az irracionális metafizikára felesküdt bölcselőit. A modern szociológia és társadalombölcsélet történetének ismertetése után, külön fejezetben tárgyalja a bölcséletnek a magyar nemzeti művelődésre gyakorolt hatását, kiemelve a magyar pálosok tudományos működését.

Munkája végén a misztikus természetszemlélet történetét, az okkultizmust, theozófiát és az álmisztikus szektákat (spiritizmust, Christian sciencet, Couéizmust stb.) ismerteti.

Munkáját a kitűnő tollú író elsősorban főiskolai hallgató számára írta, de minden művelt olvasó számára érdekes és élvezetes olvasmányul szolgálhat. — cz —

Dr. Kertész János: Aliscától — Szekszárdig. Budapest, 1941.

Babits Mihály szülővárosának, Tolna megye székvárosának rövid története ez a római telepektől napjainkig. A Függelék bőséges irodalmat közöl. Szinte sajnáljuk, hogy oly szűkre szabta mondanivalóját a jótollú író. — r —

PÁLOS KRÓNIKA

«Szent éj, — írja Prohászka az ő csodálatos Elmélkedéseiben —, melyet a Fölségesnek közeledtétől öröm s borzalom jár át. Fény gyullad ki benne; e tűzön gyújtjuk meg karácsonyfáink gyertyáit, ebből való az a ragyogás, melytől a gyermekek arca s a szerető lelkek szeme kicsattan. Ez a szent fény ficánkol az éjféli misére sietők lámpásaiban s vezeti irtásokról, pusztákról, majorokból az embereket Krisztus jászoláshoz; ez gyullad ki a kontyos kínaiak ágas-bogas házaiban, a Jangcekiang partjain épűgy, mint Birmában, vagy Európa városaiban; különféle nyelveken ugyanaz az öröm gyűjt rá az énekekre: «Krisztus Jézus született, örvendezzünk!» Ilyen örömteljes karácsonyi ünnepeket kívánunk Kedves Olvasóinknak.

Szent István napján a Katolikus Akció egyházi ünnepeinek befejezésekép, mint minden évben, szentséges litánia volt Sziklatemplomunkban, melyet az idén *Angelo Rotta* pápai nuncius őexcellenciája tartott hatalmas tömegek részvételével, az ünnepi beszédet *dr. Hóka Imre* érseki tanácsos mondta.

Szent Imre ünnepén, pécsi templomunk búcsúján, ünnepélyes szentmisét celebrált fényes segédlettel *dr. Kelemen Andor* apátplebános, szentbeszédet *P. Zembruszký Mihály* rend önöki biztos mondott, a litánián pedig *P. Csellár Jenő* h. ujoncmester.

Csensztochowai Boldogasszony nyilvános ünnepén, augusztus 31-én volt első papszentelésünk pécsi templomunkban: *Virág Ferenc* megyéspüspök szentelte pappá *Ács István* pálos teológusunkat, kit augusztus 10-én alszerpappá, augusztus 17-én pedig szerpappá szentelt *Vácott Kovács Vince* segédpüspök. A papszentelés gyönyörű szertartását szokatlanul nagy tömeg nézte végig. *Virág Ferenc* megyéspüspök néhány buzdító szót is intézett az újonnan fölszentelthez s az egybegyűlt hívekhez, a jó pap eszményét rajzolva eléjük s kérve imáikat erre a szándéokra.

Újmiséjét *P. Ács István* szeptember 7-én tartotta Sziklatemplomunkban ünnepélyes keretek között, a végén áldását osztva a megjelentekre.

Remete Szent Pál és *Szent Ágoston* Atyánk ünnepén Rendünk ősi szokása szerint meg-meg-

újítjuk fogadalmainkat. Ezeken a napokon a fénybe és virágba borult oltárok előtt a Veni Sancte örökszép himnusza zendül fel a közösség ajkán. Azután sorra az előljáró elé térdelnek az atyák és a testvérek s megújítják a szent szégyenségre, tisztaságra és engedelmisségre tett professziójukat, szerzetesi életük egyetlen programját, igazi lényegét, melyet sohasem akarnak elfelejteni. Azután eléneklik a Te Deumot. Végül a pápától engedélyezett búcsúkat közli velük a perjel, megáldva az egész konventet.

Kisasszony ünnepén Szentkúton a rossz időjárás ellenére is szép számmal gyűltek egybe plébánosaik vezetésével az Alföld búcsújáró magyarjai. Az esti gyertyás körmenet megható áhítata az idén is sok zarándokot vonzott. Itt jegyezzük fel még, hogy a Csensztochowai Szent-szűz napján Vedres Béla kiskunfélegyházai apátplébános kb. félezer híve jelenlétében végzte híres kegyképünk megáldását: kedves, fölemelő, családias ünnepség keretében.

A XXIX. Katolikus Nagygyűlést bezáró gyertyás körmenetről, melyet Grósz József szombat-helyi püspök vezetett Sziklatemplomunkba, dr. Dobák Ferenc főorvos, a Pálosrend egyik leglelkesebb barátja és egyik legbuzgóbb apostola, a következőkben számol be lapunknak: «Az első világháború előtti Nagymagyarország katolikusai 22 év óta most találkoztak az őrsi Országos Katolikus Nagygyűlésen. Már harmadik éve tart a második világháború, melynek füstfelhői az egész művelt világnak a megpróbáltatását jelzik, de a magyar katolicizmus e világégés közepette is megmutatta, hol keressük lelkünknek jövőbiztonságát és hogyan álljunk őrt a magyar nemzet értékei mellett. Dudás Miklós hajdudorogi püspök nagyszabású szentbeszédében erre mutatott rá. Ez a záró-ünnepség egyben hálaadás volt a folyton nagyobbodó határokért és az újonnan visszatért területek szenvedések tüzeiben megedzett katolikusai most első ízben rótták le hálájukat Magyarország Nagyasszonya előtt. Szívhez szóló fohászban kérték Hazánk égi Patrónáját, hogy őrizze meg a harctéren küzdő hőseinket és engedje meg, hogy a hadjárat győzelmes befejezése után boldogan térhessenek vissza otthonukba. Felejthetetlen látvány volt a Gellért-hegy oldalán a sok ezernyi világító gyertya és a Gellért-téren elhelyezkedő sok ezer főnyi áhítatos hallgató. Húsz éves rabságból hazatért magyarok fohászokdottak Szűz Máriához, hogy

állítsa vissza Szent István országának régi határait».

Magyarok Nagyasszonyának, Sziklatemplomunk védőszentjének ünnepén, október 8-án reggel fél 8 órakor hárompapos ünnepélyes nagymise volt, október 12-én, a rákövetkező vasárnapon dr. Hász István tábori püspök pontifikálta a 10 órás nagymisét, melyen prédikált is. Az ünnep nyolcada alatt minden este fél 7 órakor szentbeszéd és ünnepélyes litánia volt, melyen a következő szónokok beszéltek: P. Cyprián karmelita, Tóth János prefektus, Tóth Balázs plébános, dr. Turchányi Egon volt országgyűlési képviselő, Oláh Károly hittanár, Ikvay-Pfeifer László K. I. O. E. főtítkárs, Korompay Lajos hittanár, Percz Antal Americana igazgatója.

Az Egyházi Lapok októberi száma érdekes jubileumra terelte figyelmünket. Félezred évvel ezelőtt alapította ugyanis Szent Erzsébet luzitán királynő a Szent Juliánról nevezett első portugáliai pálos kolostort, mely hamarosan egész rendtartományá fejlődött. Innen indult el Katolikus Izabella kérésére 1495-ben Pedro de Mendoza hajóival Délamerika első hittérítő csoportja, 14 magyar pálos. Munkásságuk oly eredményes volt, hogy utánpótlásul a spanyol udvar ismét pálosokat kívánt küldeni, mikor az úttörők csoportja utolsó szál emberig áldozatául esett a vérszomjas guarani törzsek öldöklő dühének. A magyar pálosok által alapított argentinai és paraguayi kolostorok még ma is fennállanak, jelenleg azonban más szerzetesrendek birtokolják.

Pálos Szentévünkről különös melegséggel emlékezett meg nemrég a Ferences Közlöny: «A pálosok országszerte ünneplik — idézzük — a remeték atyjának, Remete Szent Pál halálának 1600 éves fordulóját. Ő a példaképe a világtól elvonuló s a pusztákba és hegyekbe rejtett szent életnek. Az ő példája ihlette a magyar remetéket is. Boldog Özséb szervezte meg a szét-szórtan élő magyar remetéket. Remete Szent Pál magyar fiai hatalmas szerepet játszottak nemzetünk történetében és népünk gondozásában. A magyar kultúra fáklyahordozói, a magyarság tanítómesterei, az ébredő nemzeti öntudat előharcosai, a magyar nyelv első művelői pálosok. II. József kiűldözte őket az országból, de 150 éves száműzetés után újra visszatértek, hogy átvegyék szent őseik hivatását. A magyar földön újjászülető remeteszerep fehér atyáinak erősítésére és vigasztalására mi is rászorulunk.

Minden törekvésük, hogy megosszák sorsunk örömét s bánatát s munkálják a magyar szívek földjébe vetett ígét, építsék a magyar lelkekben Isten Országát.»

«Gróf Széchenyi István — írja Szabó Zoltán a *Jelenkor* okt. 1. számában — az ezernyolcszázias esztendők derekán Londonban járt. Egy késő őszi napon, olyan reggelen, mikor a roppant várost egészen befogta a köd, szállodájában egy angol úr kereste fel... Rövid szócseré után az angol elővett egy kis kötetet, a kor divatja szerinti emlékkönyvet. A gróf a távol Angliában, azon a ködös és reménytelenül borús őszi reggelen, melynek méla búja egészen a szívéig hatolt, lapozgatni kezdett a kötetben... Borongós érzéssel lapoz a borongós reggelen az emlékkönyvben, melyben hazája fiainak csak névaláírása magyar, mondanivalója latin. Végül azonban felderül az arca. Az utolsó lapok egyikén egy mondatot talál *Virágh Benedektől*. Oly mondatot, mely nyelve szerint is magyarul van, s még inkább értelme szerint: «Jó hazafinak lenni nehéz, de nem lehetetlen». Mintha fény csapott volna szeméibe, úgy hatott reá ez a mondat azon a reggelen London városában. «Az idő óta imádságként naponta elmondám» — írja később...»

260 éve lesz dec. 28-án, hogy ipolykéri gróf Kéry Jánost, a Pálosrend 57. Generális Perjelét a Szentszék váci püspökké nevezte ki.

Érdekes látogatója volt nemrég budapesti kolostorunknak és Sziklatemplomunknak: Alexandre Gomez Brandao, a braziliai követségről. Több napig tartózkodván fővárosunkban, a Szent Gellért szállóból mindennap átjött szentmisére és szentáldozásra.

Kitűnő munkatársunk, Váth János 30 éve szolgálja a katolikumot és a Balatont. 1911-ben jelent meg első kötete. A tizkötetes gyűjteményes kiadásban a «Fehér barátok vára» c. a török háborúkból játszat meg pálos elbeszélést, mint «A prépost küldetésében» is, Kenesey Pál paulinus írja Kinizsi Pálné imádságos könyvét. A 30 éves fordulóra öt könyvét jelentetik meg tisztelői: Az Egyház csókja, Erdélyi csillag, Kövek között, meg a negyedik kiadásban: A Bambino kis zarándokai és Hárfás leány c. kisregényeit. A kiváló jubilánst ez alkalomból lapunk is szeretettel és örömmel köszönti és ünnepli.

A K. I. O. E. tanoncifjak Remete Szent Pálról nevezett úttörő csoportja alakult meg nemrég Pécssett pálos atyák vezetése alatt. Heti összejöveteleiken az előadódott esetek megvitatása alapján igyekeznek kialakítani magukban azt a lelkiületet, mely mint leendő munkásokat, megóvjá attól, hogy géppé, vagy lelketlen, folyton önérdeket hajszoló robotosokká váljanak. Úttörők, mintegy önmagukon mutatva be, hogy lehet modern időkben is keresztény lelkiülettel hazafias és társadalmilag értékes munkásoknak lenni!

Fájó szívvel kell bejelentenünk, hogy az általános és már elviselhetetlen papir- és nyomda-drágulás következtében mi is kénytelenek vagyunk emelni lapunk előfizetési árát. Bármennyire is szeretttük volna ennek a szomorú hírnök bejelentését elkerülni, sehogyan sem tudtuk. Bizunk Kedves Olvasóink megértő jó szívében,

hogy az aránylag nem magas áremelést méltányolni fogják s ha több áldozattal, de hűségesen kitartanak továbbra is mellettünk. Előfizetési árunk tehát egy évre 1 P helyett 1.20 P lesz, egyes szám ára 28 fillér helyett 32 fillér. A szerkesztőséget és a kiadóhivatalt budapesti kolostorunkban vontuk össze (XI., Szent Gellért rákpart).

Adományok. 200 P: Pfeiffer Gyula Bp.; 100 P: Bolyós Rudolf Salgótarján, Czigler-család Bp., özv. Kenyeres Jánosné Temesvár, Mindszenti Anna Pécs, dr. Sillis Imréné Óbecse, a Délvidék felszabadulása öröme; 80 P: Kozmatelki Csath Béla Bp.; 58 P: Mádi Kovács-család Bp.; 55 P: dr. Lindenberger János Debrecen; 50 P: Ács-család Tapolca; 30 P: Szabó Dénes Szentgotthárd; 20 P: Lánzos Józsefné Kispeszt, Apró Józsefné Kispeszt, dr. Vargha Gáborné Bp., N. N.; 10 P: Lánzos József Kispeszt, Lik Mátyás Szépliget, Dömötör István Ércsi, Bolyós Rudolf Salgótarján, özv. Balla Mihályné Bp., gróf Zichy Rafael, Magda Szaniszló; 5 P: Vadász Jenőné Óbuda. — *Templomi felszerelés:* Brauch Károly Bp., Völgyes Antalné Pécs, özv. Kaszás Ferencné Pécs. — *Könyvek:* Egy teljes Tóth Tihamér-sorozatot adományozott pécsi kolostorunknak özv. B. N.; a pécsi «Akarat» gazdasági szövetkezet Pincehelyi István igazgató útján 14 darab könyvet adományozott pécsi könyvtárunknak. — *Élelmiszer:* özvegy Balla Mihályné, M. Borbála főnöknő, Buczkó Anna, Buczkó István, Bucskó Jucika, Buri Matild, özv. Czibor Ferencné, Éberhardt-család, Hellinger György, Hesz Mária, Lánzos Józsefné, Lánzos József, Mayer Vendelné, Nagy Éva, Nagy Margit, Orosz-család, dr. Szandtner Pálné, Teszár Magda, Tóth Jánosné, Vizer György, Angolkisasszonyok. — *Isten fizesse meg!*

Halottaink: Buczkó István, benne Lőrinc Testvérünk édesapját gyászolja; Forintos Béla, akiben P. Besnyő Gyula perjel sógorát gyászolja; özv. Gyéressy Ferencné Marton Ágnes (Marosvásárhely), benne P. Gyéressy Ágoston szerkesztő távoli rokonát gyászolja; Neródi Vigh Mária Magdolna, akiben pécsi kolostorunk egyik csön-des, önzetlen és hűséges munkatársát veszítette el; Doroszlay Gábor, benne Doroszlay Béla esperes-plébános, rendi jötevőnk, nagybátyját veszítette el. Adj' Uram örök nyugodalmat nekik!

Katolikus Leányok!

A Katolikus Női Szociális Képző szeptember-havában nyitotta meg új évfolyamát, mely ez évben utoljára másfél éves. A másfélévi képző olyan állásokra képesít, melyek betöltése később már csak hosszabb képzés után nyerhető el.

Minden katolikus leány, ki úgy érzi, hogy a szociális munkára hivatása van, 300 P—1200 P-s ösztöndíjat nyerhet, ha tanítónőképzei oklevele vagy érettségi bizonyítványa van. A képző elvégzése után 30—40 állami állást pályázhatnak meg, mely megélhetést biztosít és nagy hatókörűek lévén, apostoli munkára is adnak alkalmat.

Jelentkezni lehet Budapest, XIV., Ajtósi Dürer sor 31. Telefon: 499—926. — Kötelező felvételi vizsgadíj és beiratási díj 10—10 P. Bennlakási lehetőség.

Katolikus Leányok jelentkezzenek minél nagyobb számban, hogy megszerezzék a szaktudást és mint Krisztus katonái lelkeséget vigyenek arra a munkatérre, melyre őket hivatásuk állította.

Dr. Slachta Irén igazgató.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Baranyay Lajos. Stephaneum nyomda Budapest. Felelős: ifj. Kohl Ferenc.

KARÁCSONYRA

értékes könyvek, izléses szentképek, karácsonyi levelezőlápok
a pálos könyvesboltban!

Remete Szent Pál novénáján

az ő tiszteletére írt ósrégi latin himnuszokat énekeljük felváltva Pusztai Sándor szép fordításában.
A füzet ára 10 fillér.

Szent Jeromos egyházdoktor

írta meg Remete Szent Pál klasszikus életrajzát, kinek hősi példája igézte meg az első magyar remetét, az első magyar pálosokat, Remete Szent Pál magyar fiait, magyar követőit.

Boldog Ozséb,

esztergomi kanonok, a szétszórtnak élő magyar remeték «Remete Szent Pál rendjébe» gyűjtője, szervezője és feje, kinek szenttéavatása talán már nem várhat sokat magára . . .

Életrajzának ára 1 pengő.

A magyar Pálosrend történetét

alapos levéltári kutatások és gondos gyűjtőmunka után két hatalmas kötetben megírta dr. Kisbán Emil.
A két kötet ára 18 pengő.

A Mária-tiszteletben

mindig jeleskedtek a pálosok. Három kis füzet szeretné minél szélesebb rétegekben a kultusz szépségeit, áldásait, kegyelmeit terjeszteni:

Kilenced a Csensztochowai Szentszűzhöz. Ára 30 fillér.

A Szeplőtelen Szűz kis zsolozsmája. Ára 20 fillér.

Keresztút a Szűzanyával. Ára 50 fillér.

Pazmány Péter

«O gloriosa» himnuszának gondolatgazdagságába mélyed el P. Gyéressy Ágoston: «Hallgasd meg zengő énekünk, Madonna!» könyve. Ára 1.20 pengő.

Szentáldozásra

igen alkalmas imakönyv P. Gyéressy Ágoston: «Uram, nem vagyok méltó . . .!» könyvekéje, mely soha nem gyöngülő hatalmas élménnyé akarja tenni minden egyes szentáldozásunkat.

Ára 1.60 pengő.

A szentmise

liturgiájának mélységeibe vezet P. Gyéressy Ágoston: «Boldogasszony miséje».

Ára 60 fillér.

A Szentlélek

gyönyörű himnuszát fejtegeti P. Gyéressy Ágoston: «Veni Sancte . . .» írásában.

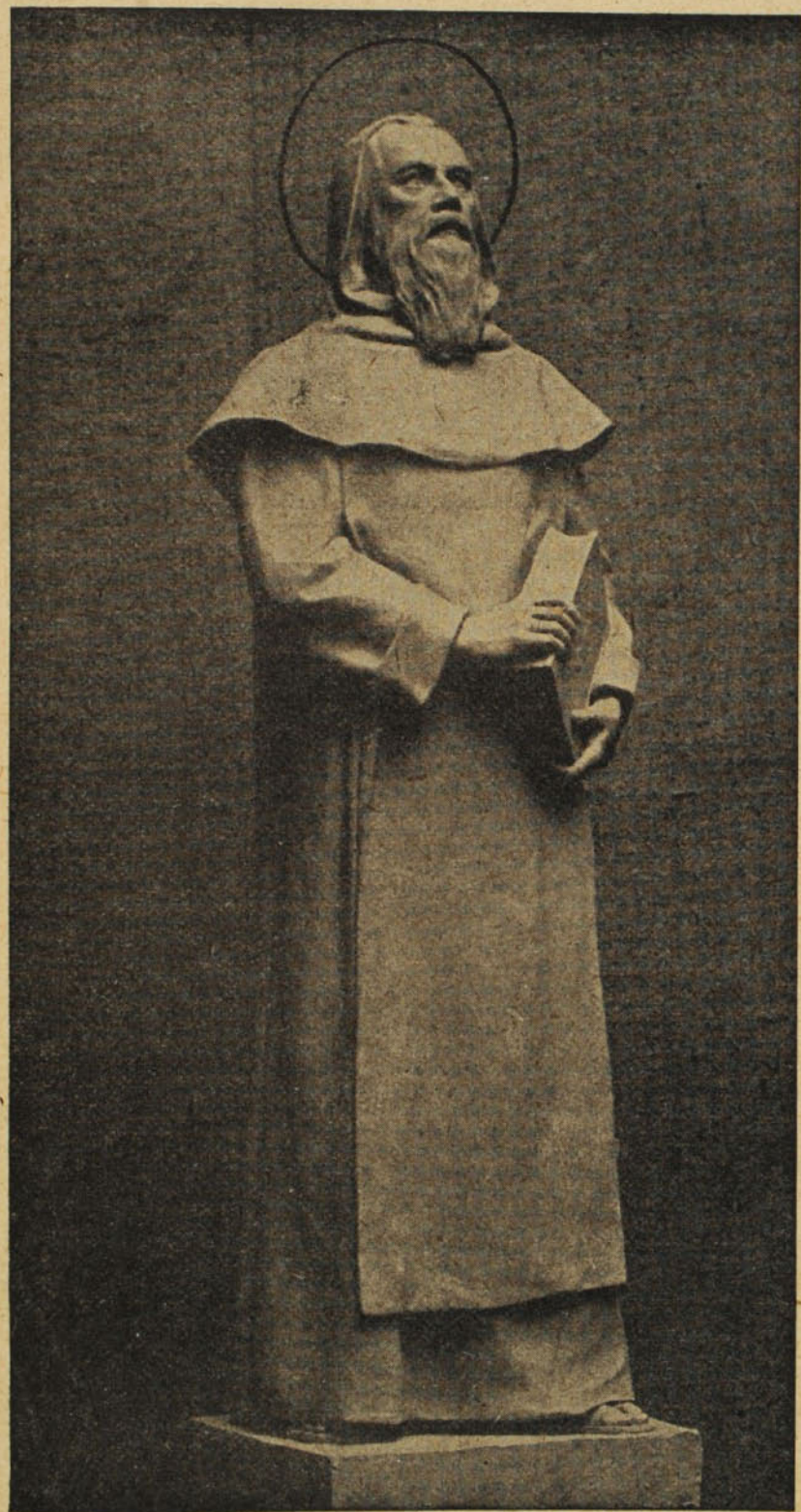
Ára 10 fillér.

GYÉRESSY GYÖRGY

1-4

19845/1

A FEHÉR BARÁT

Vastagh Éva: Boldog Özséb

A PÁLOSREND
ÉVNEGYEDES
ÉRTESITŐJE

TARTALOM:

August Šenoa — Tarczay Gizella:
Hagyatkoznak a barátok — Gyéressy
György: Oroszországi élményeim —
Peter Lippert-Zsámár Jenő: Krisztus
a kereszten — P. Galambos Kálmán:
Szent-Vér-ereklyék — Sashegyi Sán-
dor: Emlékezzünk! — P. Csellár Jenő: Is-
teni titkok őrzője — Nagy Szent Teréz:
Szent Józsefről — dr. Szabó László:
Zrínyi Miklós sírjánál — Lengyel Rezső:
Fények az éjszakában — P. Gyéressy
Ágoston: Philomena mystica — Bekül-
dött könyvek — Pálos krónika